

Saaremaa Ühisgümnaasiumi kogemus.

Viljar Aro (Saaremaa Ühisgümnaasiumi direktor)

Toimetanud Tartu Ülikooli eetikakeskus

Sisukord

1. Sissejuhatus	2
2. Moto, missiooni, visiooni, eesmärgi ja väärtuste sõnastamine	2
2.1. Moto	2
2.2. Visioon, missioon, eesmärgid ja väärtused – kooli arengukava olulised komponendid..	3
2.2.1. Visioon:	3
2.2.2. Kooli vajalikkus	5
2.2.3. Missioon:	5
2.2.4. Põhieesmärk:	6
2.2.5 Põhiväärtused:	6
3. Õpetajad väärtustest	8
4. Väärtused õppetöös, hindamisel ja tunnustamisel.....	9
4.1. Näiteid väärtuste ilmnemisest õppetöös	9
4.2. Näiteid väärtuse ilmnemisest hindamisel ja tunnustamisel.....	9
5. Koolitöötajate kaasamine ja väärtustamine	10
6. Õpilaste tagasiside ja koostöö õpilastega	12
7. Lastevanemate tagasiside ja koostöö lastevanematega	13
8. Koolipidaja tagasiside, koostöö koolipidaja ja kogukonnaga	15
9. Vilistlaste tagasiside ja koostöö vilistlastega	17
10. Kokkuvõte	17

1. Sissejuhatus

Usun, et igal koolijuhil on kasulik heita tagasivaatav pilk oma kooli arengule väärtuste võtmes. See aitab paremini mõtestada nii täna tehtavat kui olnu tähtsust ning annab uue vaatenurga eesseisvale. Kindlasti oli oluliseks tõukeks just TÜ eetikakeskuse väärtuskasvatuse alane konkurss. Ei olnud üldse mõeldav, et üks väärikas kool ei kirjuta oma väärtustest. Ei olnud üldse mõeldav, et üks väärikas kool ei püüa anda oma panust riigi väärtuskasvatuse arengusse. Allolevas on konkursi raames tehtut püütud veidi süstematiseerida. Loodan, et lugejal tekib mõtteid, mida rakendada ka oma koolis.

2. Moto, missiooni, visiooni, eesmärgi ja väärtuste sõnastamine ja täiendamine

2.1. Moto

Järgnevad kolm motot kirjeldavad minu kui koolijuhi mõnd põhimõtet, mis aja jooksul on tekkinud. Need põhimõtted on aluseks, millest lähtub kooli juhtimine ja annavad ülevaate minu eelhoiakutest ning arusaamast väärtushoiakutel põhinevast juhtimisstiilist.

Moto 1 sisu on kujunenud viimastel aastatel koolitusi läbi viies, juhtimisalast kirjandust lugedes ja sisehindamise plussidele mõeldes HTM-i vastavas meistriklassis.

Moto 1 on: VÄÄRTUSHOIAKUTEL PÕHINEVA JUHTIMISE PUHUL ON ORGANISATSIOONI TEGELIKUKS JUHIKS ÜHISELT VASTU VÕETUD VÄÄRTUSHINNANGUD – vaid nii tekib areng.

Konkreetsed eesmärgid, mis sellest tulenevad (nii koolile kui ka koolijuhile):

- välishindamiselt sisehindamisele;
- tsentraliseerimiselt detsentraliseerimisele;
- umbusaldamiselt usaldamisele;
- pean-tegevustelt tahan-tegevustele;
- oma tõe kuulutamisel teiste tõdede kuulamisele;
- kogumiselt jagamisele.

Moto 2 on samuti kujunenud kooli pikaajalise praktika mõtestamisest. Oluline on KUIDAS õpetada ja määravaim on õpetaja isiksus, mitte niivõrd õpetatav materjal. Õpetaja juures on tähtsad just õpetatava sidumine isiksuse omadustega, muu materjaliga, meie ümber toimuvaga, õpetaja hobidega, õpetaja põhimõtetega jne.

Moto 2 on: ÕPETAJA EI ÕPETA EI AINET EGA ÕPIKUT, VAID EELKÕIGE ISEENNAST – seega on olulised õpetaja kui liidri käitumise komponendid:

- selge visioon;
- pühendumus;
- moraalne küpsus;
- usaldatavus;
- julgus.

Eeskuju pole teiste mõjutamisel mitte peamine, vaid ainuke asi.

Moto 3 on kirjas seepärast, et kolm tundus parem kui kaks. Juhtmõtteni jõudsime koos Kuressaare Gümnaasiumi direktori Toomas Takkisega. Organisatsiooni juhtimise puhul on tähtis seada pikemaajalisi eesmärke ja mitte käega lüüa, kui loodetud tulemused ei ilmne koheselt. See moto aitab aastase tõsise vaevanägemise meelegindlust säilitada.

Moto 3 ehk kolm on kohtu seadus ehk ilu nõuab...

IGA TÕSISE MUUTUSE ELLUVIIMISEKS ON VAJA KAHT AASTAT EHK KAHE AASTA JOOKSUL JUURUTATUD MUUDATUS ON TÕESTI TÕELINE.

2.2. Visioon, missioon, eesmärgid ja väärtused – kooli arengukava olulised komponendid

Aastal 2000 innustatuna Eesti Kooli Kvaliteediprojektist tegelesime kogu õpetajaskonnaga terve ühe päeva uue ja tõelise arengukava loomisega. Ühistöö tulemusena sai sõnastatud nii visioon, missioon, põhieesmärk kui ka põhiväärtused.

2.2.1. Visioon:

SAAREMAA ÜHISGÜMNAASIUM – JA SAADKI HAKKAMA

KÕIGIGA = igas meeskonnas, teiste inimestega

KÕIKJAL = tööl - kodus – puhkehetkel kogu maailmas

KÕIKSEAEG = täna, homme, igal ajahetkel, kogu elu

KÕIGEGA = püstitatud eesmärkidega

Täna, pea 11 aastat hiljem, on siia tulemas täiendus, sest arengukava iga-aastase ülevaatamise protsessis on tulnud mõtteid lisaks minule nii õpetajatelt, lastevanematelt, õpilastelt kui ka vilistlastelt. Arengukava on arutatud hoolekogu ja õpilasesinduste vastavatel koosolekutel,

õpetajate arengukava-alasel koolituspäeval, vilistlaste ja lastevanematega meili teel, õpilasesinduse koolitusel ja õpilaste aktiivilaagris.

Oleme aru saanud, et võtmeküsimuseks on saamas hakkamasaamine iseendaga, see tähendab visiooni esimese punkti rõhuasetuse muutmist õpilase ja õpetaja iseenda väärtustamisele.

KÕIGIGA = iseendaga, igas meeskonnas, teiste inimestega

Samas, juba mitu aastat on häirinud visiooni üldine mõte – „JA SAADKI HAKKAMA”. See tundub olevat liiga tagasihoidlik, viidates vee peal püsimisele (uppumise vältimisele), kuigi eesmärk peaks olema ikkagi edasi jõudmine (ujumine). On kindel, et 2011. aastal selles sõnastuses midagi muutub.

Teine arengusuund, mida kooli visioon on võtmas, on tulnud inspiratsioonina Carmine Gallo raamatust „Innovatsioon. Steve Jobsi seitse saladust” (Äripäev, 2011). Oleme senini otsinud seda kõige-kõiget ja eelmisel õppeaastal kirjutasin pea iga nädal koolilehte väärtuslugusid (http://www.syg.edu.ee/uus/syg/index.php?option=com_content&view=article&id=32&Itemid=45). Lugu innovatsioonist on tehtud 2011. aasta aprilli algul, seega ligi 11 aastat hiljem esimesest arengukava sõnastamisest. Artiklis tõin välja allolevad kuus nägemust, aga tundub, et kõige-kõiget pole päriselt ka nende seas. Sõna ÕNN tundub olevat võtmeküsimus või katusmõiste, millega kõige-kõiget ühendada ja esitada, et kõigile tunduks see omasena.

SÜGi visiooniks võiks olla üks järgmistest:

- *Särasilmsete laste kool*
- *Särasilmsete inimeste kool*
- *Kirglike kool*
- *Loovate inimeste kool*
- *Õnnelike laste kool*
- *Õnnelike inimeste kool*

(http://www.syg.edu.ee/uus/syg/images/infolehed/info_2011/press303.pdf).

„Innovatsioon. Steve Jobsi seitse saladust“ sai vist seepärast nii omaseks, et sisaldas paljus meil kasvanud ja teadvustunud põhimõtteid: pühendumus ja kirg kui kõige alus, motiveerituse üliolulisus, südamehääle kuulamine, kõrgete eesmärkide püstitamise olulisus, rutiin kui oht jne.

Oma koolitustel olen tajunud, et meil mõtestatav ja tehtav jõuab vägagi hästi kohale ja on vastuvõetav ka teiste koolide esindajatele. Õhku jääb enamasti vaid küsimus KUIDAS TE SEDA TEETE. Usun, et sellele vastust anda ongi võimatu – vaid tehtu kirjelduse järgimine ei ole ju koogiresept, mis annab sama tulemuse. Enamasti on tegu erinevate koolikultuuride, erinevate inimühenduste ja erinevate juhtimisstiilidega.

2.2.2. Kooli vajalikkus

Tegelikult olen juba paar aastat mõtisklenud selle üle, et põhieesmärgid ja visioon ning sealhulgas ka kooli vajalikkuse põhjendus võiks olla kirjeldatud mitmel eri moel nii sõnas, pildis kui ka skeemina. Nii on lihtsam teavet haarata. Arengukava välja töötamise perioodil, umbes kümme aastat tagasi, tundus meile kõigile, et oluline on endale teadvustada kooli vajalikkuse mõte – nii jõudsimegi järgmise skeemini:

KOOLI ROLL ON TÄITA ÜHISKONNA VAJADUSI

Tundub, et see töötab. Järgmine küsimus on, et kuidas määrata oma arengukoht nooltel.

2.2.3. Missioon:

SAPERE AUDE = SÖANDA OLLA TARK

Üksteist aastat peale missiooni sõnastamist on süvenenud soov seda lihtsat tõde tõlgendada: elukestev õpe nii õpilastel, õpetajatel kui lapsevanematel; julgus küsida, sest ainult küsimuste kaudu saab edasi minna; ainult targalt tegutsedes jõutakse eesmärgini;...

Kuidas elukestvat õpet toetada, on veel lahendamist ootav küsimus. Ühtteist siiski juba on: Eelkoolis õpetatakse ka lapsevanemaid, lastevanemate koosolekute asemele on kujunemas Lastevanemate Kool, õpetajatele on olema täiendkoolitussüsteem. Õpilastele räägivad õpetajad järjest kiiremini toimuvatest muutustest ja võimalustest nendega hakkama saada.

2.2.4. Põhieesmärk:

Traditsioonilise akadeemilise gümnaasiumina valmistada ette õpilasi edasiõppimiseks, elukestvaks õppeks ja toimetulekuks kiiresti muutuvus globaliseeruvus maailmas.

Üksteist aastat tagasi oli sõnastus veidi teine – siis oli rõhk edasiõppimisel kõrgkoolis. Täna aga on häirima hakanud sõna „toimetulekuks” – et kas tõesti nii vähe tahamegi. Viimastes aruteludes oleme jõudnud natuke küll pretensioonika, kuid siiski soovidele vastavama sõnastuseni „... ja õnnelikuks eluks kiiresti muutuvus globaliseeruvus maailmas”. See sisaldab kindlasti ka toimetulekut ja on samas võimalikule elu mõttele vastavam.

2.2.5 Põhiväärtused:

- õppida, õppida, õppida;
- traditsioonide austamine;
- meeskonnatöö;
- pidev analüüs ja arenemine;
- alati parimat;
- loovuse toetamine;
- ideede hindamine;
- uurimistegevuse arendamine;
- hoolivus, abivalmidus ja viisakus;
- koostöö lapsevanematega;
- oma kooli tunne;
- positiivsete kogemuste jagamine teistele.

Need põhiväärtused said kirja pandud kiiresti ja eriti juurdlemata, sest väljendasid kõigi arvates just tegelikku tõde. 2000. aastal ei olnud nende hulgas rida „hoolivus, abivalmidus ja viisakus”. See lisandus 2010 kevadel hoolekogu ettepanekul. Põhjus on kahetine: hoolekogu soovib ka oma märgi maha jätta ja/või inimsuse alustõed (ausus, hoolivus, viisakus jne)

peavad ju ka ühel koolil väärtustatud olema. Samas tundub, et põhiväärtusi on niigi liialt palju, et neile keskenduda. Ehk peaks vähendama, ehk peaks grupeerima, ehk peaks...?

Põhiväärtused arenevad koos ajaga, kuigi viimased kümme aastat pole eriti olulisi muudatusi toonud – ju nad on siis nii head. Jätkuvalt on plaanis kirjeldada neid mitmetasandilistena-alates alusväärtustest lõpetades tipuga, mida veel otsime (vt allpool).

Usun, et väärtuste tähendust mõistetakse ja edasiminekuks on vaja neid järjest rohkem teadvustada. Ilmselt on ka piibli kümne käsuga sama probleem.

Kooli elu mõjutab kooli väärtuste kujunemist ja kooli väärtused mõjutavad kooli elu. On raske öelda, kumb on muna ja kumb kana. Usun, et peame väärtuste teemal veelgi rohkem rääkima, et neid veelgi rohkem teadvustada, et nad saaksid pärisomaosaks – et nad juhiks meie mõtlemist ja tegevust alateadlikult.

Kümme aastat tagasi alustati ses mõttes nullist, et arengukava ei olnud varem olemas olnudki ja kõigele oli vaja mõelda korraga. Nüüd on mingis mõttes lihtsam. Muutused tekivad vaid siis, kui keegi leiab, et üks või teine põhimõte ei tööta enam. Tekkinud ettepanekuid arutatakse ja vajadusel muudetakse arengukava.

Kooli põhiväärtuste edasiarendus oli selle õppeaasta (2010/2011) üheks eesmärgiks. Hetkel oleme oma arutelus jõudnud nn Maslow püramiidini väärtuste tasemel:

- kõige alumine tase võiks koosneda üldinimlikest väärtustest;
- teine tase oleks hea kooli väärtuste tase;
- kolmas tase peaks määratlema väärtused, mis on eriomased just meie koolile;
- neljas ja ühtlasi tipp võiks olla kooli kõige iseloomustavam ja olulisem väärtus.

Väljaspool kooli olijatele võiks selle püramiidi teistpidi keerata st kooli tullakse asutusele iseomase väärtuse pärast, aga saadakse lõppude-lõpuks ka kõik üldinimlik....

Koolilehe artiklis „Aktiivilaager arendas” sai Saaremaa Ühisgümnaasiumi väärtused kirjeldatud püramiidina:

1) kõigi koolide väärtused: õppimine ja õpetamine, kohusetundlikkus, head suhted, kord, kaasaegne õpikeskkond, ausus, sallivus, viisakus, täpsus, ettevalmistus edasiseks eluks, meeskonnatöö, koostöö lapsevanematega, tunnustamine...;

2) hea kooli väärtused: valikained, ringid, isetegevuse arendamine, klassiväline tegevus, kallakutega klassid, töö andekatega, kõigi individuaalsusega arvestamine, õpilaste

arvamusega arvestamine, õpilase kui terviku harimine, tahe areneda, arenguvestlused, kõrged eesmärgid, innovaatus, korralik kodulehekül, sisseastumiskatsed...;

3) SÜGi väärtused: õpetajad kaasavad õpilasi kõiges, iga õpilase märkamise, traditsioonid, koolivorm, ettevalmistamine ülikooliks, kogemuste jagamine teistega, tolerantsus kriitika suhtes, laialdased vaba aja veetmise võimalused, ühtehoidmine, araabia keel, söökla süsteem, kooli sümbolika, tuutorõpe, raamatukogu, õpilaskodu, pidev koolimaja korrashoid, rummikook...;

4) SÜGi peaväärtus: laps tahab koolis käia, läbi pühendumuse saab õnnelik olla, toetatakse ja tunnustatakse õpilaste aktiivsust

(vt: http://www.syg.edu.ee/uus/syg/images/infolehed/info_2011/press283.pdf).

3. Õpetajad väärtustest

2010/2011 aastavahetusel toimunud küsitlus tõi ülevaate Saaremaa Ühisgümnaasiumi õpetajate väärtustest

(http://www.syg.edu.ee/uus/syg/images/infolehed/info_2011/press290.pdf).

Õpetajate arvates on kooli olulisemad väärtused:

- *akadeemilisus ja klassiväline tegevus;*
- *traditsioonid;*
- *kindel kvaliteet ja usaldusväarsus;*
- *avatud konservatiivsus;*
- *koostöö kõikidel tasanditel;*
- *alati parimat.*

Õpetajate parendusmõteteks väärtuste vallas olid:

- *õpetaja peaks suutma näidata valgust, aga mitte püüdma õpilasi veenda, et ta ise ongi valgus;*
- *õpetajate eetiline käitumine nii kolleegide kui ka õpilastega;*
- *õpiabisüsteemi efektiivsuse tõstmine;*
- *rohkem paindlikkust;*
- *vähem mõtteid/sõnu rahast, rohkem panustamist/osalemist/huvi kooli suhtes;*
- *tähtsustada tervislikku eluviisi.*

Õpetajate arvates on nende endi panus väärtussüsteemi eelkõige:

- *oma isikliku eeskujuga koolile reklaamiks olla;*
- *õppida ja täiendada end, et paremini muutustega kaasa minna;*

- soov ennast teostada uute ideede elluviimisel omas valdkonnas;
- ühtsete nõuete e väärtuste tegelik elluviimine;
- aruam, et ka korralik paigalseis võib olla edasiminek.

4. Väärtused õppetöös, hindamisel ja tunnustamisel

4.1. Näiteid väärtuste ilmnemisest õppetöös

Iga koolitund algab signatuuriga kooli hümnist, millega süvendatakse põhiväärtusena oma kooli tunnet.

Koolis on juba üle kümne aasta kohustuslik gümnaasiumi lõpetamiseks kaitsta uurimistöö ja põhikoolilõpus koostada lõpureferaat – uurimistegevuse arendamise kui põhiväärtus.

Au sees on õpilaste aineolümpiaadideks ettevalmistamine – uurimistegevuse arendamine; õppida, õppida, õppida.

Gümnaasiumiõpilased hindavad õpetajaid päris mitmes kriteeriumis, st arenevad nii nemad kui õpetajad – analüüs ja arenemine.

Algklasside õpilastele koostati väärtustepõhised enesehindamislehed – neile annavad hinnanguid nii õpetajad, nad ise kui ka nende vanemad; süsteem kasvab keskastme klassidesse ja ka gümnaasiumisse – analüüs ja arenemine.

„Tagasi Kooli” raames toimuvad Vilistlastunnid õpilastele – oma kooli tunne.

4.2. Näiteid väärtuse ilmnemisest hindamisel ja tunnustamisel

- Iganädalase koolilehes tänatakse ja õnnitletakse nimeliselt kõiki, kes midagi vähegi saavutanud on.
- Kooli sünnipäeval, 15. jaanuaril tänatakse kooli raamitud aastapildiga (õpilaste aastalõpu kunstivõistluse võitja tööga) 15 õpilast ja pildi autorit, 12 õpetajat, 8 mittepädagoogilise personali töötajat. Valik tehakse kolleegide ja õpilasesinduse poolt, mitte kooli juhtkonna arvamusele toetudes.
- Juuni lõpukoosolekul tänatakse direksiooni valikul 7 õpetajat Vikerkaarepreemiaga (eriline aastasaraja), milleks on 75-eurone raamatupoe kinkekaart ja nimeline siiditrükis järjehoidja. Samal koosoleku tänatakse 5 mittepädagoogilise personali liiget 50-eurose SPA-kinkekaardiga ehk Virmalisepreemiaga (eriline aastasaraja õhtusel ajal).

- Aprilli lõpus toimuvatel kooli kevadpäevadel on juba aastaid ühel õhtul nii parimate õpilaste vastuvõtt, õpilaste kontsert vanematele ja õpetajatele, parimate laste vanemate ja õpetajate vastuvõtt. Õpilaste vastuvõtu üheks osaks on põhikooli ja gümnaasiumi Aasta-Õpilaste väljakuulutamise ja kolme TOP10-ne autasustamine. On teaduse Top10, kultuuri Top10 ja spordi Top10 ning spetsiaalne punktisüsteem vastavalt saavutuste tasemele.
- Täiskasvanute vastuvõtul pärjatakse Aasta-Õpetaja. Nimetuse saab üks kord elus ja ühtlasi ka kuupalgasuuruse preemia.
- Lõpuaktusel saavad tänupildi ka medalitega lõpetanute vanemad.
- Lõpuaktusel antakse välja hulk rahalisi preemiaid koos raamitud tänukirjaga:
 - o H. Frey nim preemia parimale matemaatikule
 - o P. Saagpaku nim preemia parimale matemaatikule
 - o A. Uustulandi nim preemia parimale eesti keeles või kirjanduses
 - o F. Heinmetsa preemia parimale füüsikule
 - o O. Timmase preemia parimale kunstis
 - o Parimale arvutitundjale
 - o Parimale sportlasele
 - o Nimeline käekell kui kultuuripreemia
 - o Parimale loodusetundjale
 - o „Arensburger Wochenblatti” preemia parimale saksa keele tundjale

Esimese viie preemia osas on loodud vastavalt H. Frey, P. Saagpaku jt nimelised klassid, kuhu on jäädvustatud ka preemiasaajate nimed.

Kord viie aasta järel toimuvatel kokkutulekutel tänatakse raamitud tänukirjade ja hõbemärkidega uusi au- ja teenelisi vilistlasi.

5. Koolitöötajate kaasamine ja väärtustamine

SÜG on õpetajat ja koolitöötajat väärtustav kool. Õpetajate ja koolitöötajate tunnustamiseks on erinevad traditsioonid sisse seatud ning kõik need lähtuvad tunnustussüsteemide statuudist. Oluliseks pean seda, et mitte vaid juhtkond ja kolleegid ei

väärtustaks, vaid ka õpilased, lapsevanemad ja kogu ühiskond. Ja kõige olulisem on siin - et koolitöötaja tahaks ja suudaks iseennast väärtustada.

Koolitöötajaid tunnustatakse hea sõnaga, lisatasuga eritööde eest ning erinevate ühisüritustega. Näiteks tunnustatakse direksiooni valikul 7 õpetajat juuniku lõpukoosolekul Vikerkaarepreemiaga ning 5 mittepedagoogilise personali liiget tunnustatakse Virmalisepreemiaga. Aprilli lõpus toimuvatel kooli kevadpäevadel toimub ühel õhtul parimate õpilaste vastuvõtt, õpilaste kontsert vanematele ja õpetajatele ning parimate laste vanemate ja õpetajate vastuvõtt.

Lisaks praegustele töötajatele hoitakse sidet ka endiste koolitöötajatega – toimuvad kohtumised õpetajate päeval, jõulupeol, endised töötajad on oodatud kooli juubelitele ja kokkutulekutele. Samuti saadetakse kõigile igal nädalal koolileht. Endisi töötajaid peetakse ka nende sünnipäeval meeles.

Endistel koolitöötajatel on võimalus jätkuvalt kooli arengusse panustada – sõltuvalt aastaeesmärkidest edastatakse osalemispakkumisi kaasalöömiseks töögruppide töös, aga ka kokkutulekute korraldamisel ja kooli ajalooramatute uute osade koostamisel.

Ka praegused koolitöötajad on kaasatud kooli kujundamisse ja juhtimisse – nimelt toimuvad iga päev nn pedagoogilised kõnelused. Need on 10-minutilised pöördumised õpetajate poole: esmaspäeval räägib direktor kõigest, mis südamel; neljapäeval antakse eri inimeste poolt ülevaade kolmapäevastel koolikoosolekutel arutletust; ülejäänud päevadel vahendatakse koolitustel saadud kasulikku infot, tutvustatakse enda poolt uuritud või räägitakse reisimuljetest.

Oluliseks peetakse laiapõhjalist juhtimist ehk otsuseid tehakse tavapärasest enam inimesi haaravates juhtgruppides: 8-liikmeline direksioon, 15-liikmeline juhtkond, 5-liikmeline sihtasutuse laiendatud juhatus, 5-liikmeline metoodikanõukogu, 5-liikmeline tugikomisjon, 6-liikmeline tehnikanõukogu. Tähtsustatud on ainekomisjonide töö ja eelkõige kõiki õpetajaid liitvad ühiskoolitused. Suvise koolivaheaja eel toimub laiendatud õppenõukogu, kus kõigi struktuuride väiksemad ja suuremad juhid analüüsivad tehtut ja kuhu on kaasatud ka mittepedagoogiline personal..

Samuti on koolis loodud mitmed võimalused, kuidas juhtkond töötajatelt tagasisidet saab: igakevadised enesehindamislehed, kõikvõimalike üksuste juhtide ettekanded õppeaasta lõpul, igaks sügiseks valmiv kõiki arvestav aastaraamat, koosolekud, igahommikused nn pedagoogilised kõnelused, meililistid, arvamusküsitlused,...

2010/2011 aasta kevadel tõid SÜG õpetajad välja kooli olulisemad väärtused:

- akadeemilisus ja klassiväline tegevus;
- traditsioonid;
- kindel kvaliteet ja usaldusväärsus;
- avatud konservatiivsus (ehk vanadest väärtistest ei öelda kergekäeliselt lahti, kuid ollakse avatud uutele suundadele);
- koostöö kõikidel tasanditel;
- alati parimat (ehk mida iganes teed, tee nii hästi kui võimalik).

Õpetajate parendusmõteteks väärtuste vallas olid:

- õpetaja peaks suutma näidata valgust, aga mitte püüdma õpilasi veenda, et ta ise ongi valgus;
- õpetajate eetiline käitumine nii kolleegide kui ka õpilastega;
- õpiabisüsteemi efektiivsuse tõstmine;
- rohkem paindlikkust;
- vähem mõtteid/sõnu rahast, rohkem panustamist/osalemist/huvi kooli suhtes;
- tähtsustada tervislikku eluviisi.

Õpetajate arvates on nende endi panus väärtussüsteemi eelkõige:

- oma isikliku eeskujuga koolile reklaamiks olla;
- õppida ja täiendada end, et paremini muutustega kaasa minna;
- soov ennast teostada uute ideede elluviimisel omas valdkonnas;
- ühtsete nõuete e väärtuste tegelik elluviimine;
- aruaam, et ka korralik paigalseis võib olla edasiminekuks.

6. Õpilaste tagasiside ja koostöö õpilastega

Põhjalikkus on ehk päris hea märksõna iseloomustamiseks juba üle kümne aasta kestvaid juhtkonna koosolekuid. Igal aastal on koosolekuid igas kuus üks ehk 11 ja igal aastal kohtutakse ka 1., 4., 5., 7., 9., 10. ja 12. klasside esindajatega. Igaks selliseks kohtumiseks vaadeldakse tunde, küsitletakse õpilasi ja tehakse koolipsühholoogi vaatlusi. Põhiküsimuseks on alati õpilaste heaolu, probleemid, küsimused ja ettepanekud. „Häda” on selles, et ollakse enamasti nii rahul, et ettepanekuid praktiliselt pole. Laias laastus võib öelda, et üksikute pisiprobleemide nimetamise kõrval väljendatakse tavaliselt rahulolu kõigega. Räägitust tehakse alati kokkuvõtte kõigile õpetajatele järgmise päeva pedagoogilistel kõnelustel.

Igal õppeaastal vaatab ka õpilasesindus läbi kooli arengukava (koos seal sisalduva visiooni, väärtuste ja muuga) ja üldjuhul sinna muudatusettepanekuid ei tee.

Peale öeldu on aeg-ajalt kombeks teha õpilastele nn direktsiooni pressikonverentse aulas. Sel õppeaastal korraldas suure küsitluse õpilastele ka õpilasesindus ja presenteeris tulemusi hoolekogu koosolekul. Kahjuks ei ole minuni jõudnud veel kokkuvõtlikku lõpptulemust.

Kooli 1.korrusel on õpilastele nn murepostkast- kahjuks/õnneks seda praktiliselt ei kasutata.

Igal nädalal toimuvad ka klassivanemate koosolekud, mis on oluliseks lüliks seoses õpilane-klass-õpilasesindus-juhtkond-hoolekogu.

Sel sügisel ehk kümme aastat hiljem lasti abituuriumil kooli põhiväärtusi numbriliselt hinnata, samuti paluti neil hinnata kooli tugevusi. Seitsmepallilisel skaalal olid tulemused järgmised:

6,2 - õppida, õppida, õppida

6,2 - traditsioonide austamine

5,0 - meeskonnatöö

5,0 - pidev analüüs ja arenemine

4,9 - alati parimat

4,5 - loovuse toetamine

4,8 - ideede hindamine

6,0 - uurimistegevuse arendamine

5,5 - hoolivus, abivalmidus ja viisakus

4,2 - koostöö lapsevanematega

6,6 - oma kooli tunne

4,8 - positiivsete kogemuste jagamine teistele

Nende numbrite tekkepõhjustega seisab töö veel ees.

7. Lastevanemate tagasiside ja koostöö lastevanematega

Lastevanemate tagasiside on SÜG jaoks samuti oluline ning võimalused tagasiside kogumiseks on lastevanemate klassi- ja üldkoosolekud, hoolekogu koosolekud (kusjuures hoolekogus on igast klassist üks lapsevanem), üle paari aasta tehtavad küsitlused lastevanematele ning meililisti teel.

Lastevanematele edastatakse SÜG poolt informatsiooni iganädalase SÜG-Pressi, meililistide, kooli päeviku ja kooli kodulehe vahendusel. Samuti on lastevanematel erinevaid võimalusi, kuidas koolielus kaasa lüüa. Eriti aktiivselt toimib see algklassides, kus ka lastevanematele toimub palju sündmusi (emade- ja isadepäev jpm). Keskastmes ja gümnaasiumis sõltub lastevanematele võimaluste loomine tihti ka klassijuhataja initsiatiivist. Samas alustasime

viimasel õppeaastal (2010/2011) lahtiste uste päeva ja õpetajate ainetundidega lastevanematele, millega kavatseme ka kindlasti jätkata.

Lastevanemate Koolile ehk vanemate süsteemsele õpetamisele ei ole õigeid jalgu alla saanud – õhtusel ajal on ka vanemad väsinud ja Saaremaa oludes minnakse laupäeval pigem maale. Ehk saame elektrooniliselt asja rohkem käima. Muu enam-vähem töötab – põhjuseks traditsioonid ja tahe.

2006/07 aastaeesmärk „inimest väärtustav kool“:

LAPSEVANEMAT VÄÄRTUSTAV KOOL

- otsi ja leia positiivset
- erivormides tänukirjad
- kodulehekülg, infoleht
- delikaatne suhtlemine
- vanemate kaasamine

/.../

- nii õpetajad kui ka lapsevanemad hindavad sõnaliste hinnangutega õpilasi uue õppekava kõigi seitsme pädevuse osas ning õpilaste jaoks on need pädevused enesehindamise jaoks neljateistkümneks konkreetseks valdkonnaks teisendatud.

Eelkooli õpilaste vanematel paluti 2010. aasta sügisel kirja panna oma vabad vastused küsimustele „Miks tulin SÜG Eelkooli?“ ja „Kolm asja, mis on SÜG-s hästi ning mida hindan kõrgelt?“. Vastuseid laekus 40 ning siin on mõned välja toodud (http://www.syg.edu.ee/uus/syg/images/infohed/info_2011/press281.pdf).

Tulin SÜGi Eelkooli sellepärast, et...

- *laps saaks tutvuda uue kooli ja õpetajatega (16);*
- *kõige parem kool Saaremaal (6);*
- *õed-vennad on ees ja positiivne kogemus olemas (6);*
- *kodu lähedal (6);*
- *olen ise selle kooli vilistlane (4);*
- *et saada kinnitust kooli sobivusest (4).*

Oli ka muid mõtteid – et laps saaks kooliminekuks julgust, et laps saaks igal juhul sellesse kooli, lasteaiaga siin käimine veenis last just siia tahtma, koolil on üleriigiliselt kõrge tase, huvitav klassiväline tegevus, meeldib kooli ideoloogia (küllap mõeldakse siin kooli väärtusi,

põhimõtteid, nõudlikkust, korda, edukust), tahaks saada abi lapse kooliks ettevalmistamisel, siin on ka gümnaasiumiosa, Vanalinna koolil pole eelkooli, tahan SÜGi ja KGi võrrelda.

Kolm asja, mis on SÜGis väga hästi, neid hindan kõrgelt...

- *tugev õpe edukaks eluks, hea haridus, õppimine on popp, akadeemiline tase, kõrge koht koolide edetabelis, kõrge kõrgkooli mineku % (25);*
- *head professionaalsed õpetajad, teevad aine hästi selgeks, toetatakse lapse huvi eri teaduste vastu, lähtutakse lapsest, oskus innustada õpilasi (15),*
- *väga hea huvi- ja klassiväline tegevus, õpetatakse ka muud (12);*
- *korrektne koolivorm (11);*
- *traditsioonide ja ajalooa kool (9),*
- *kooli vaim, maine, õhkkond, haritus, sõbralik keskkond, meeskonnatöö, koostöö, motiveeritus, kaasatus (9);*
- *uuendustele avatud, huvitavate ideedega, positiivse ellusuhtumisega (5);*
- *distsipliin, range kord (4);*
- *korralik hoone, staadion, spordihoone lähedus (3);*
- *ei ole liiga suur (3).*

Veel kirjutati lastesõbralikkusest, mõistlikust toitlustamissüsteemist ja tunnustati kooli põhiväärtusi. Pilku jäid püüdma mõtteavaldused, et kool on väärikas ja kõikjal paistavad silma õpilaste head maneerid, positiivne hoiak ja kultuursus.

8. Koolipidaja tagasiside, koostöö koolipidaja ja kogukonnaga

Koolipidaja esindajad on nii hoolekogus kui ka kooli majandava sihtasutuse nõukogus. Linnapealt, abilinnapealt ja haridusnõunikult on tagasisidet saadud igapäevase suhtluse käigus, arengukava muudatuste kooskõlastamisel, sisehindamisel ja ühisaruteludel. Viimati toimus see kahepäevasel nõupidamisel Vilsandil linna koolivõrgu teemadel. Osalesid linnapea, abilinnapea hariduse vallas, haridusnõunik, maavalitsuse haridusosakonna juhataja ning linna koolide juhid. Kooli tööga rahule jäänud Kuressaare linnavalitsus on kirjeldanud Saaremaa Ühisgümnaasiumi järgmiste märksõnadega:

- akadeemilisus;
- traditsioonid;
- selged püsiväärtused;
- hariduse kants;
- nõudlikkus;
- teadmistekesksus;
- õpitulemused;

- sisukus;
- kooliteater;
- edasipürgivus.

Kooli seovad ümbritseva kogukonnaga mitmed üritused nagu kontserdid, etendused, üleriigilised Miniteatripäevad, üleriigiline solistide konkurss, spordivõistlused, kogu linna läbivad kooli olümpiamängud. Teiste koolidega puututakse kokku kolmel üleriigilisel üritusel: novembris Saaremaa Miniteaduspäevad, jaanuaris Üleriigiline Solistide ja Duettide Konkurss, märtsis Saaremaa Miniteatripäevad. 1990.-ndatel sai SÜG esimesi ideid Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumilt. Maakonna koolijuhid kutsusime oma projekti „Saaremaa teadus- ja huvikooli loomine“ avamisele; igal kevadel käime oma koolist rääkimas kõigis maakonna põhikoolides, samuti käib meil igal aastal külas mitmeid koole eri paigust. Kolmepoolset koostööd teeb SÜG Hugo Treffneri Gümnaasiumi ja Kuressaare Gümnaasiumiga. Viimasega on koostöö kõige tihedam, selles osalevad õpilasesindused, korraldatakse õpetajate ühiskoolitusi ja ühiseid spordivõistlusi.

Informatsiooni oma tegevuste kohta edastab SÜG kodulehe, oma kooli iganädalase lehe ja otsepostituste kaudu, toimib koostöö kohaliku linnaraadio, kahe kohaliku lehe ja kohaliku AK-reporteriga.

SÜGi 2006/07 aastaeesmärk oli „inimest väärtustav kool“:

KÜLALISI JA TOETAJAJAID VÄÄRTUSTAV KOOL

- valida kooli aasta sponsorid
- toetajatele kooli sünnipäevapilt
- kutsuda kevadkontserdile ja vastuvõtule
- rohkem kooli meeneid
- õpetajate stend väarikamale kohale
- toetajate stend
- valvelauatöötaja = infotöötaja
- toetajad kooli kodulehele
- rubriiki „Täna“ ka külalised nii infotahvlil koolis kui kodulehel
- nimelised klassid

Mõtteid oli rohkemgi – tehtud sai umbes kolmandik. Kooli toetajaid tänatakse iganädalases koolilehes, kohalikes lehtedes ja raadios ning tänukirjadega, toetajad on palutud vastuvõtule ja ühisele jõulupeole. SÜG annab välja au- ja teenelise vilistlase nimetust.

9. Vilistlaste tagasiside ja koostöö vilistlastega

Väidetavalt just SÜGist sai alguse vilistlaskokkutulekute tava kogu riigis – esimene toimus 19.–21. juulil 1968. Kokkutulek toimub iga viie aasta tagant, traditsioonideks on ühine rongkäik, avaaktus, õpilaste esinemised, kirikukontsert ja surnuaia külastamine, au- ja teeneliste vilistlaste nimetamine, tants.

Vilistlasi kutsutakse kooli sünnipäevadel klassijuhatajatundidesse, vilistlastundidesse „Tagasi kooli“ raames ning iga-aastasele kabaree-etendusele.

Vilistlastelt tagasiside saamine on raske, see õnnestub eelkõige kokkutulekutel – nii ülekoolilistel, lennu- kui ka klassikokkutulekutel. Koostamisel on andmebaasisüsteem, mis võimaldab tihedamat suhtlust, edasiarendamisel on meililistid.

2006/07 aastaeesmärgis „inimest väärtustav kool“ oli ka vilistlaste osa:

VILISTLAST VÄÄRTUSTAV KOOL

- vilistlasfoorum kodulehele
- vilistlaste kaudu positiivset avalikku infot kooli kohta
- vilistlaste lapsed eelisena kooli
- kooli nänni, mida vilistlased saavad osta
- vilistlastele infot kodulehel ja ajalehes
- kaasamine projektidesse
- nimelised kabinetid
- rakendamine üritustel
- õpetajate osaluse suurendamine vilistlastega seotud üritustel
- küsitlusleht vilistlastele
- reageerida õnnitlemise ja tunnustamisega vilistlaste saavutustele
- uurida lendude käekäiku järgmiste ajalooramatute jaoks
- lendude kodulehed
- vilistlasfond
- aktiivselt töötav vilistlasnõukogu
- isiklikud kutsed kokkutulekule

Kolmandik sai tehtud ja me pole pettunud. Küllap ka kõik muu saab tehtud – tulevad uued kokkutulekud, uuenevad ideed ja muutuvad ajad...

10. Kokkuvõte

Väärtused on kõige olulisemad – nii koolis kui kogu elus. Väärtustega tasub tegelda, sest kõik muu tulebki tänu neile ja läbi nende. Väärtused peavad ühendama, sest siis kaob „peab”

ja tuleb „tahan”. Ühised väärtused tekitavad ühise arusaama, ühise hingamise ja ühised eesmärgid. Ühised väärtused loovad ühise pere tunde ja annavad tehtule tähenduse. Ühised väärtused sünnivad ainult koostööst ja ausast rääkimisest. Kena mõtisklemist väärtuste üle – vaid nii väärtustuvad väärtused tegelikult.